

A'
KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, Szent György' Havának (Ap-
rilisnek) 6-dik napján, 1792.

A' *Svédek'* Királya' szerentsétlen törté-
netéről, még a' múltt Kedden kezdett már
szárnyalni a' hír *Béts* Városában. De mivel
mi, törvényül tettük már azt maguuknak,
hogy inkább későbben írjunk-meg valamit,
kivált afféle nagy dolgokat; tsak hogy igaz-
ságot írjunk; erre nézve nem tettünk emlé-
kezetet azon rettenetes esetről is közelébbi
Levelünkben; de mivel akaratumk ellen is
tartozunk már most azt hinni, ímé hirdet-
jük is egész meg-illetődéssel. Előre botsát-
juk a' *Bétsi* Udvari Újság' szavait: „A'
Stokholmi leg-újabb tudósítások szerint,
L 1 igen

igen veszedelmes sebet kapott a' Király egy maskarás Bálban, Mártz. 17-dikén. Reálöttek t. i. hátúlról pisztollyal, 's a' bal tsi-pőjén fellyül ment bé a' golyóbis. A' gyilkos, egy *Svéd* Nemes Ember, a' ki már fogva vagyon. Még Mártz. 19 dikén, midön a' Levelek el-indítottak *Stokholmból*, életben vólt a' Király, de igen kétséges környül-állásokban.

Ezen elő-adásához a' *Bétsi* Újságnak, sok tóldalékokat adhatnánk még, ha mind le akarnánk írni, a' mit úgy beszélnek itten, mint igazságot; de tsak azokat szemellyükki belőle, a' mellyek hitelessebbeknek látszanak előttünk. Ezek azok: Valamint hajdan *César* meg-intetett vólt előre, hogy ne menne fel az nap a' *Tanáts-Házba*, mellyen *Brutus* és *Cassius* által meg-öletett: úgy a' *Svéd* Király is vett egy intő Levelet, hogy vigyázna magára, 's nevezetesen hogy ne jelenne meg Mártz. 17-dikén a' maskarás Bálban. — Mivel a' Király' meg-lövetése, szörnyű háborodást szerzett a' körülötte lévőkben, úgy hogy ezek tsak el-haltak mindnyájan: tehát az állortzás gyilkos útat vezthetett; hanem tsak ugyan nyomába akadtak, azon két felé nyiló szúró eszközről (*Stilét*), mellyet el-vetett a' Bálban. Vetett-el két pisztolyt is, egyik a' vólt, mellyel meg-lötte a' Királyt; a' másik pedig még töltve vólt, metzett golyóbis', és szeg-darabokkal. — Kérdőre vonatván, minden tartózkodás nélkül meg-vallotta tselekedetét; 's egyszersmind azt is mondotta, hogy ő kívülötte negyvenen esküdtek még

öfz.

özve az Ország' Naggyai közzül, a' Király' élete ellen. — A' gyilkos, ez előtt a' Kir. Testőrök között szolgált. — A' Király' haláláról, nem lehet még bizonyost írunk.

Béts.

Most a' Nagy - Héten, gyakor Isteni tiszteletre járnak, Király, és Királyné ö Felségek, a' Nádor-Ispány, 's a' több Föhertzegek, és Hertzegnék az Udvari Templomba. Tegnap (áldozó Tsötörtökön) Szentséggel (Ur vatsorájával) éltek ö Felségek sok más Méltóságokkal együtt. Az Isteni tisztelet után dél tájban meg mosta a' Felség 12 öreg Koldúsoknak lábaikat, 's azután gazdagon meg vendégeltette őket egyik Udvari palotában. Mind fő Méltóságok szolgáltak ezen szegények' asztalánál,*) Dél után néhány Templomokat járták el gyalog a' F. Király és Királyné, Nádor-Ispány ö Föhertzségével együtt.

L 1 2

Apr.

---

*) Hasonlóképpen Királyné ö Felsége is meg mosta 12 szegény öreg Asszonyoknak lábaikat, 's annakutánna nagy ebédet adott nékik. A', leg. öregebb közzüllök 106 esztendős volt. Öszve summálván mindnyájoknak az esztendeiket, 1041 esztendő telik belőlök, a' Férfiakéből, pedig 982. A' summák summája megy 2023 esztendőre,

Aprilisnek 3-dikán délben érkezett ide a' *Toskánai Nagy - Hertzeg, Ferdinánd* ö Kir. Fő Hertzegsége.

Húsvét' második napján fogja meg-tisztelni Fels. Királyunk, *Eszterházy Antal* ö Hertzegségét a' Szent István' nagy kereftjével.

Igen nagy, és pompás készületeket tesz *Eszterházy Antal* ö Hertzegsége, *Frankfurti* Követtségére. Közönségessen azt itélik, hogy fel-mennek fél millióra a' költségei. El-viszi maga mellé Követtség-Gavallérjainak, a' Fiát, Her. *Eszterházy Miklóst*, az Iffjú Gróf *Grassalkovitsot*, 's Gróf *Eszterházy Károlyt*, és néhány Német, 's Tseh Gavallérokat is. Visz két Nemes Magyar Iffjakat is, kiknek egyike lessz M. Kir. Tan. *Jezernitzky Károly* Úrnak most Filozofiát tanuló Fia; és temérdek udvari Tiszteket, Huszárokat, 's Inasokat. Többre fog menni ötvennél a' lovai' száma.

A' Török Követ, Unokástól együtt, a' Német Birodalmi Vitze-Kántzelláariusnál ebédelt Márt. 29-dikén; ezen hónapnak 2 dikán pedig H. *Kaunitz*nál. — Márt. 29-dikén dél előtt, vólt leg-először ö Méltósága a' Kir. Könyvtárban. Kir. Belső Tanátsos és Könyvtárnök Báró *Svieten*, és Udvari Tanátsos 's Könyvtár-Örző (Custos) T. *Denis* Apátúr vóltak, a' több Könyvtár-Örzökkel együtt mellette. Igen soká szemlélte azokat a' különbkülönbféle nyelveken lévő nyomtatványokat, mellyek mindjárt akkor jöttek ki, mikor a' nyomtatás' mestersége fel-találtatott, a' 15-dik században. Tudakozódott kü-

különbkülönbféle kéz-írásokról, főképpen pedig a' leg-régibb Görög *Pentatenchus* (Móses' öt Könyvei), és az *Alkoránnak* néhány *kufi* levelei felől. Annakutánna által-forgatott némelly napkeleti kéz-írásokat a' leg-nevezetesebbek közzül, úgy nem különben néhány régibb és újabb nyomtatott munkákat is. — Ugyan az nap, meglátogatta az Orvosi- és Chirurgusi Akademiát, melly néhai *II. Jósef* Tsászárról nevezetik. Szint' olly gyönyörüségét találta itt is, valamint az udvari Könyvtárban, 's nem csak a' tanuláshoz való kivánságát nyilatkoztatta-ki minden tselekedete és beszéde által; hanem olly szép esméreteit is, melyekkel kevesen birnak az *Osmánok* (*Törökök*) közzül. Az Akademia-Könyvtárjában leg-tovább múlatott, 's kivált-képpen a' füvekről való (botanica) munkákra fordította figyelmetességét. Kérdést tett *Linnéus* és *Tournefort* eránt. Különös örömet szerzett benne, midön két *Török*, és *Arabs* Kézírásokat mutattak néki, mellyeknek Szerzőjét ő jól esmérte. — Midön meglátta azon vialz-készítményeket (*Wachs-praeperate*), mellyek az agyvelő' alkotványát elevenen ábrázolják, illy szókra fakadott: „*Most látom én által, melly igaz az, a' mit Mohamed mond: hogy az emberi testnek esmérete, és az Astronomia (Égről-való tudomány) nélkül, nem lehet az Isten' nagyságát, és mindenhatóságát meg-esmérni.*“ — Minekutánna minden Tárjait meglátta volna az Akademiának: megnézte végre a' füves (botánikus) kertet is. Vele voltak minden főbb

főbb Emberei, és egy itt múlató *Konstánztinápolyi* Kalmár — *Ramondó* nevezetű — a' ki Török nyelven magyaráztatott minden elől-forduló nevezetességeket a' Követnek.

Más nap, annak a' nevezetes Fabrikának látására ment, mellyben az úgy neveztetett *Mosaik (Mosaïque)* mesterség gyakoroltatik, az az, különbkülönbféle színű kövekből olly mesterségesen ki rakattatnak az emberi 's más képek, asztalok 's a't., hogy a' legszébb festéseknek vélné az ember, míg tsak nem tapasztja, 's közelébből nem vizsgálja. Különös figyelmetességgel 's álmélkodással szemlélte a' Követ, a' meg-bóldogúlt Tsászárnak *II. Leopoldnak*, és néhai *II. Jósef Tsászár'*, 's Fő Hadi Vezér *B. Laudon'* képeiket. Szorgalmatosan értekezett a' dolgozás' módjáról, 's annyira gyönyörködött annak vizsgálásában, hogy két egész órát töltött - el a' Fabrikában; és a' midön el akart menni, fel-irta saját kezével a' Fabrikás Mesternek, *Ns Kép Farkasnak* *), és az azzal együtt dolgozó Fijainak neveiket, 's meg-igérte nékiek, hogy még egyszer meg fogja őket látogatni.

A' *Deficiens*, avagy a' hivatal - folytatásra elégtelenekké lett Lelki Pásztorok eránt kilentz tzikelyekből álló Végzést hozott a' meg-

---

*) *Ez az Úr rend szerint Köppnek iratik; hanem mi magyaroßan irtuk Képnek mivelhogy Kis-Martoni Fi.*

meg-bóldogútt Felség, mellynek ide megyi summásan az értelme:

A' Lelki Pásztorásra való egész tehetlenségnek meg-ítélésében, igen vigyázóknak kell lenni a' Kerületek' világi Kormány-székjeiknek (*Kreisämter*), a' Püspöki Konsistoriumoknak, és az Esperestségeknek. Ha valamely orvos Doktor, egészen tehetlenné állítja ez vagy amaz Lelki Pásztor, a' hivatalnak további folytatására; azonban ki-sül, hogy tökéletlenkedett csak azért, hogy az instans Lelki-Pásztornak kedvezessen: az ilyen Doktort meg kell fosztani egy ideig az orvoslás' gyakorlására - való tehetségtől; a' Lelki Pásztorral pedig, a' ki mellett hamis tanúbizonyoságot tett, továbbra is folytatattatni kell a' maga hivatalát. — Ha csak bizonyos ideig lessz alkalmatlanná valamely Lelki Pásztor, a' maga hivatalának folytatására; és az illetén Lelki Pásztornak több tiszti Társai is vagynak ugyan azon egy helyben: tehát ekkor tartoznak a' többek, az ő szolgálatját magok között felosztani, és mind addig viselni az ő terhét, míg ő újra alkalmatos nem lessz a' Lelki-Pásztoraság' folytatására. Ha pedig tsupán maga volna egy helyben, az egy ideig tehetlenné lett Lelki Pásztor: az ilyen esetre akár a' szomszéd helységből, akár egy fenn álló Fundátzióból, vagy Klastromból, akár pedig a' Pap-Házból kell rajta segíteni. — Ha a' Lelki Pásztoraságnak folytatására nem egészen, hanem csak némely részből talál elégtelenné lenni valamely Lelki Pásztor, 's többed magával vagyon ugyan azon helyben:

ben:

ben: ilyen esetkor is, a' mit egy nem tehet, azt a' többek tartoznak, egymás közt felosztva, véghez vinni. Ha pedig magánosan viselte eddig a' Lelki Páfztorságot az a' személy, a' ki már ezentúl nem járhat úgy el abban, mint ekkoráig: az ilyen Lelki Páfztort vagy által kell tenni valami ollyas Ekklesiába, a' hol a' Lelki Páfztorság folytatása nem olly terhes, mint az előbbeni Ekklesiájában vólt; vagy pedig, ha helyben kíván maradni, 's el-tarthat a' Plebániája' jövedelméből egy segítő Papot: azt kell melléje adni; ha pedig segítő Pap-tartásra nem vólna elegendő jövedelme, 's azonban más Ekklesiába se lehetne által tenni: ekkor meg kell vizgálni, ha a' Plebánia' jövedelme többre rá megy é 300 forintonál, avagy nem. Ha nem megy többre: úgy egészen a' Vallás-fundusából kell fizetni a' segítő Papot; ha pedig többre megy: tehát azt a' summát, mellyet a' 300 forinton felül bé-hoz a' Plebánia, a' segítő Papnak kell adni; és ha ez nem elég annak tartására: a' pótolást a' Vallás-fundusából kell tenni. — Ha egészen tehetetlenné lesz valamely Lelki Páfztor, a' maga hivatalának folytatására: végáre kell járni, ha a' Plebániája' jövedelme reá megy é leg-alább is hat száz forintra, vagy nem? Ha reá megy: úgy egy Adminisztrátort (Ki-szolgáltatót) kell melléje rendelni, 's fele a' jövedelemnek ezé; fele pedig az övé. Ha pedig tsak valamivel több a' Plebánia' jövedelme 300 forinál: úgy nem Adminisztrátort, hanem tsak Káplánt kell az el-tehetetlenedett Plebános mel-

mellé adni, 's a' mivel több a' jövedelem 300 forintnál, az, a' Káplánnak jár; és ha ahhoz pótlás kívántatik még: ez, a' Vallás-fundusából tétetik. Ha a' Plebánia' jövedelme nem megy többre 300 forintnál: úgy ez, egészen a' tehetetlen Plébánosnak marad; a' Káplán pedig a' Vallás-fundusából fizetődik. — Ha a' Lelki Pásztorok' folytatására olyan személyek lesznek tehetetlenekké, a' kiknek nem vólt még magoknak Plébániájok: azoknak két száz forint fog ki-járni holttok' napjáig a' Vallás-fundusából. — A' Vallás-fundusából való egész, vagy pótlás-fizetésnek ki-rendelését, magának hagyta az Udvar; melly ki-rendelést a' Tartományi Székek tartoznak eszközteni. — — Ezen Udvari Végzés, melly a' Felső' tzélja szerint hathatósan serkentheti ezentúl az Ifjakat, a' Papi hivatalra való magok el-tökéllésére, Mártziusnak 15-dikén küldetett el a' Tartományi Székekhez.

Az élet' árja Auszriában.

<i>Bétsben</i> , Mártz. 26-dikától fogva 31-dikig	
ment <i>Posonyi</i> mérője	garason
A' búzának	50 — 63
A' rozsnak	27 — 32
Az árpának	26 — 31
A' zabnak	18 — 24
<i>Fiseménynben (Fischamend)</i> ,	
Mártz. 29-dikén <i>P.</i> mérője	garason
A' búzának	50 — 52
A' rozsnak	25 — 27
Az árpának	21 — 22
A' zabnak	13 — 18
	<i>Drafs.</i>

Drafskirchenben, Márt. 29-dikén

<i>Pos. mérője</i>	<i>garason</i>
A' búzának	57 — 60
A' rozsnak	27 — 31
Az árpának	25 — 26
A' zabnak	17 — 19

Magyar Ország.

Pestről, April. 3-dikán.

„Bóldogúltt Királyunkért, tegnap tartották az *Exequidkat* ezen Ns Vármegye' Rendjei, a' *Szent Ferentz'* Szerzetén lévő Atyák' Templomában. *Kortzollai* Püspök *Szerdahelyi Gábor* ő Nsága *pontifikált*. Kijövéen a' Szentegyházból, nagy számmal felgyülekeztek a' T. N. Státusok és Rendek a' Vármegye' Házához, holott is mindeneknek előtte egy hathatós Magyar Belzédet tartott a' Fő Hertzeg Nádor - Ispány' Képét viseiő Adminisztrátor Úr, *Brunszvik József* ő Excel., azon örökre el-felejtethetlen szomorú esetről, melly szerént *Második Leopold* jó Királyunktól olly véletlen 's hirtelen meg-fosztattunk; továbbá pedig a' jelenlévő Gyülés' tárgyáról. Fel-olvastatta annakutánna ő Excel. ja, *Ferentz* Királyunknak — ennek a' szeretetre méltó Fejedelemnek — két rendbéli Kir. Irásait, mellyeknek egyikében, kötelezi magát ő Felsége, *Magyar Ország'* jussainak, 's törvényes szokásainak megtartására; a' másodikban pedig, Májusnak 20-dikára határozta az Ország - Gyülésé' kezdetét, a' mellyre küldendő Deputátusoknak ki-választását is ajánlotta. — Ezen egyesült Nemes Vármegye' részéről, meg-

ha-

hagyattak most is *Ablegátusoknak* azon nagy érdemű Uri Személyek, kik a' múltt Ország-Gyűlésén valának Vármegyénk' Képviselei (*Repraesentánsi*), úgymint: Királyi Tanácsos, 's Első Vice-Ispány Mélt. *Szily József*, és a' F. Helytartó Tanátsnál Tanátsosi Tifztséget viselő Mélt. *Darvas József* Urak, a' kik is szépen meg-köszönték a' Ns Vármegye' Rendjeinek eránttok vizont meg-újított bizodalmodkat; melly köszönést követte az *Instrukciójoknak* (Útasításoknak) fel-olvasása.

Udvari Tanácsos *Lányi József* ö Nsága' helyébe, *Causarum Regalium* Direktorrá tétett M. *Németh János* Ur, a' ki eddig a' Kir. Táblánál viselt Itélő - Mestérséget; ezen Urat pedig, Ns *Fejérvármegye'* volt Fő Notáriussa T. *Végh Péter* Ur váltotta fel az Itélő - Mesteri Tifztségben. “

Vásárosdombórról (*Baranya - Vármegyéből*),
Mártziusnak 25-dikén.

„Eggy ide-való Leányt vivének Férjhez a' múltt elztendőben *Tarlósrá*. Nem tele egésszen három hét belé, hogy a' kényes Menyetske — vagy azért, hogy nem innye szerént esett néki a' kormány-zabola, vagy hogy más forma kontzra vágyódott — elég az hozzá, hogy nagyon meg-elégedett, de koránt sem a' jobbik értelemben, a' Férjével. A' Sz. Széket nem akarta búsítani, a' választat' bajával; hanem maga lett az el-választó. Mert fel-főrrott indulatinak tanáttsát követvén, életöt ada-bé Férjének, mellytől ez szegény a' más világra költöze. — A' magában

ban maradt Menyetske, nem búslakodott volna kétség kívül, árva gerlitze' módjára társa' el-velztésén; hanem kell már most néki aggódni, vagy akarja, vagy nem, mivel igen unalmas kalitzkába záratta a' Törvényléc, mellytől kérdőre voatván, nem tagadja, hogy ne adott volna bé valamit a' Férjének; hanem azt esküszí, hogy ő halálból szerette a' Férjét, 's a' melly szert bé adott néki, éppen olly véggel szerzette, hogy meg-itatván azt Férjével, ez is úgy szeresse őtet, valamint ő szerette azt. — Jaj! patvar vigye, ha még az ollyan Affzonyok is megölik a' magok Férjeiket, a' kik halálból szeretik azokat: mit nem tselekeznek tehát azok, kik halálosan gyűlölik Férjeiket? — Nem bóldogúl azonban a' gyilkos Affzony, hihető, minden tsalfaságával is: mert igaz az, hogy szerette ő a' maga Férjét; tsak hogy nem éppen úgy, a' mint maga állítja, t. i. *halálból*; hanem *halálra*.“

Tolna Vármegyéből, Mártz. 28-dikán.

„A' *Regöli Plébános T. Nemes János*, és az Uraság között, valamelly ízetlenség támadott. Az Uraság, Püspök ő Nagysága eleibe vitte a' dolgot; mellynek is, békeség kedvéért, a' lett a' ki-menetele, hogy az Uraság' kívánságához képest, helyet változtasson a' Plébános Ur. Azonban, minkeelőtte tellyesíthette volna említett Tisz. *Nemes Ur*, a' Püspöki végzést: le-betegszik, 's meg-hal. — A' temetésére öszve-gyülekezett TT. Férjfiak között, kérdésbe jött, vallyon ki tudna hamarjában egy alkalmas ko-

koporsó-írást ki-gondolni? Erre, fogta magát T. *Sárits András Gyulai Plébános* Úr, 's hevennyiben ezt a' fontos, és közönséges helybe-hagyást érdemlett verset készíttette:

*Hogy innen el-menjek, Ember' akaratja,
Hogy itt halva fekszem, Istiennek malasztja:
Mit tehet az Isten, ezzel meg-mutatja,
Hogy Ember' szándékát könnyen fel-forgatja.*
mellyekhez én még ezeket írom:
*Kinek nem akartak adni egygy időre,
Adnak helyet annak sok száz esztendőre.
Ah! Békéllhetetlen, nézz e' temetőre:
Békély, míg téged' is érne halál töre."*

Elegyes Tudósítások.

Fiuméba, Mártz. 26-dikán dél után érkezett el szerentséssen az újj Gubernátor, *Pászthori Sándor* ő Nagysága, 's 21 ágyú lövésekkel, és örvendetes vivát kiáltásokkal fogadtatott.

A' *Londoni* Parlamentom Alsó-Hazának' Mártz. 7-dikén tartatott Ülésében, arról tudósította ama híres Orátor *Fox* Úr előre a' Gyűlést, hogy rövid időn egy Szent Szándékot fog annak eleibe terleszteni, minden afféle büntető Törvényeknek el törlése eránt, mellyek a' Vallásbeli vélekedéseket tárgyazzák.

Brüsszelből, ezeket írta hozzánk Márt. 22-kén egy érdemes Magyar Tiszt Úr:

„Én, *Bétsből* ide, 15 napok alatt érkeztem, ámbár *Lintz*, *Nürnberg* (*Norinbergu*) *Frankfurt*, *Maintz* (*Moguntzia*), *Koblentz*,
Kölln

Kölln (Colonia), Aachen (Aquisgranum), 's Lüttich Városaiban, fél, 's egész napokat is múlattam; hanem az is igaz, hogy egyébránt éjjel nappal egyre útaztam. — *Belgyiom*, magában szép Tartomány. Lakosait a' mi illeti, saját ítéletemet nem irhatom-meg most felölök: mivel egy Nemzet' megítélésére, nem elegendendő egynehány napi tapasztalás; hanem a' Pajtásaimnak ítélete az rólok, hogy átallyában nem igen jártasok egyéb tudományokban, hanem tsak azokban, mellyek közelebbről kívántatnak a' kereskedéshez. A' kereskedésben sokat hasonlítanak a' Zsidókhoz, 's tellyesek azzal a' lelki nyavalyával, melly természet-szerént-való következése a' tudatlanságnak, t. i. babonassággal. — Az ide-való fejer Nép, szép; de nem szebb a' *Bétsinél*. Az, nagyon különös itt a' szép Nemben, hogy olly erős 's izmos kezei vagynak, mint a' Férjfiaknak, a' lábok is igen nagy, hanem ezen hibán, a' kellemetes öltözködés' módja által segítenek a' Nemes, és elő-kező Polgár Dámák. — Mind az eleség, mind a' ruha sokkal drágább itt, mint *Bétsben*. — Tsak hangja sints még most nállunk, a' táborba való szállásnak. — Azon *Frantzia* Tisztek, kik Hazájokat oda hagyván, a' *Frantzia* Kir. Hercegek mellé állottak, 's itt *Németalföldön (Belgyiomban)* tartózkodtak ekkoráig, néhány napokkal ez előtt parantsolatot vettek a' Fő Kormányszéktől, és Generálkommandótól, hogy takarodjanak el a' mi Tartományainkból; a' minthogy már meg is indultak *Koblentz* Városa felé, a' hol tartózkod-

kodnak a' *Frantzia* Kir. Hertzegek. Valóban szánakozásra méltók ezek a' szegény Tisztek, mert igen sokan közzülök, valamint a' vándorló Legények, hátokra veszik tarisznyájokat, 's úgy utaznak; mindazáltal vigabban fütyörésznek ök üress hassal is, mint sokan, ki-düjjedt hassal az üveges hintókban. "

* * * * *

Prófétának állott a' *Nauvidi* Újság-Iró; de tsak úgy ám, hogy ha nem talál igaz lenni a' prófétziája: mindjárt le-mond a' Prófétaságról. Ezeket jövendőli *Frantzia Országra* nézve: „Az *Orosz* Sereg, mellynek az északi Tengerre lejendő ki-szállásáról tudósította is már a' Tsászárné a' *Londoni* Udvar, egyfzerre a' *Seine* (*Sequana*) folyó vize' torkolatjánál fog teremni, 's a' *Havre de Grace* (*Portus Gratiae*) nevezetű ki-kötő helyet és erősséget el-foglalja; 's mivel ennél fogva nem lehet többé eleséget szállítani a' *Seine* vizén *Páris* felé: négy hét alatt mindjárt meg-érzi a' *Frantziák'* hasa, hogy bizony valami *non putaram* (rendkívül való dolog) történt; a' hasat pedig nem lehet *Dekrétumokkal* (Nemzet-Gyűlési Végzése-ekkel) jól tartani. — Ugyan azon időben meg szállya a' *Rhone* (*Rhodanus*) vize' torkolatját egy *Spanyol* hajós Sereg; 's mivel e' tájon magok a' *Frantziák* is ellenségei az új Konstitutióznak: úgy fogják fogadni a' *Spanyolokat*, mint Barátjaikat. A' *Pirenéi* bértzek-ről is le-ballag egy *Spanyol* Sereg. — És így már két oldalról rontódik az új *Frantzia*

Pol.

Polgári Alkotmány. — A' *Helvetusok*, és *Sabaudiaiak*, egy szóra mindjárt indulnak. — A' *Prusszusok*, el-lepik a' *Rajna'* környékét, *Brisgautól* fogva *Luxenburgig* — 's közöttök megjelennek középen a' ki-költözött *Frantzia* Vitézek, kedves Vezetőjökkel *Hertzeg Condéval*, a' ki ingadozatlan talp-köre helyheti *XVI. Lajos'* Trónusát; mint helyette hajdan ama' Nagy *Condé*, *Negyedik Henrikét*. “

(Ezt, lehet hinni is, nem is; már a' mint tettzik.)

A' *Párisi Nép*, nem szenvedheti, hogy a' Királyi Testörzök gyászollyák a' Tsászár' halálát. — A' külső dolgokra ügyelő mos-tani Ministere a' *Frantziák'* Királynak — *Dumoutier* Ur — olly Barátja a' mindenható *Jakobinusoknak* (*Republikánusoknak*), hogy közönségessen meg-ígérte nékiek *Mártzius-nak* 19-dikén a' *Klubban* (Gyűlésben), hogy mindenekben az ő tanács-adásokkal fog élni.

* * * * *

Éppen most értjük, hogy a' *Svéd* Király meg-hólt Mártz. 20-dikán. A' bélit sértette volt meg egy szeg-darab. — A' Király-Fira, és az Ország' dolgaira hat Kurátorok fognak ügyelni, kik között első a' meg-hóltt Király' testvér Ötse, a' *Südermannlandi* Hertzeg.

Igen szép versek érkeztek hozzánk a' bődögült Felsőség' halálára, mellyeket közlünk minden órán.

(Tóldalékkal.)

T Ó L D A L É K.

A' *Magyar Hírmondónak* Aprilis' 6-dik napján 1792-ben költt árkusához.

A' *Martzaltői* Tsatornák' emlékezetére írott Versezetből, közlöttük már a' MAGASZTALÓ VERSET E e árkusunk Tóldalékjában; most közöljük a' BESZÉLLGETÉST, melly is így következik:

Tapoltza, és Martzal vizei, mint két Martzal-tői Jobbágyok, az ő Földes Uroktól M. Gróf Amade Antaltól adóra kényszerítettek; de mivel erre elégtelenek: a' Martzal-tői határból ki-igazítottak.

Több Jobbágyi között *Martzaltői* Grófnak, Örökös Jobbágyi e' ketten valának, Eggyet *Tapoltzának*, másikat *Martzalnak* Nemzetségek' nevén Lakosok hívának.

Régenten, bujdosó vala mind a' kettő, Szállást, lakást adott nékiek *Martzaltő*, De azon törvénnyel, hogy légyen fizető, És a' Jobbágy-adót, 's munkát meg-tehető.

Gróf *Amade Antal*, *Martzaltőt* kezére Vévén, és tekintvén a' rovás-mettzésre. Nem akadt a' szeme adó-fizetésre, Azért meg-szóllamlott, 's fakadt illy kérdésre:

Tapoltza és Martzal! régi két Jobbágyom! Töletek az igaz feleletet várom, Im' én több idei rovástokat hányom, De, hogy adóztatok vólna, nem láthatom.

M m

Hely-

Tudom, azt sajnálod, hogy *Pápára* vinni
Annyit már nem lehet, 's ott loppal el adni.

Szóll a' Martzal.

Hát a' tsik - fogásnak sem lessz tekintete?
Mellynek káposztával van annyi kelete,
Hogy disznó - hús helyett esik annak főztte,
'S kiki jó ízűen ette, és kedvelte?

Szóll a' Gróf.

A' te tsikázásod igen kis *Rubrika!*
Én előttem pedig tsak olyan portéka,
A' mellyet meg győzhet jó rétes vagy táska,
Jobb a' káposztával a' jó kolbász, 's hurka.

A' mi több, hogy ebből adódat fizetnéd,
'S a' tsíkot sereggel varsádba kerítnéd,
A' vizek' folyását náddal bé - kerteléd,
'S így a' tömlötződbe menni kényszerítéd!

Sok gátod gátollya vizemnek folyását,
Termézzettől adott szabadabb járását,
Gátod' kerülgetvén, öntötte iszapját,
Széllyel el - terjesztvén seppedékes sárját.

Szóll a' Martzal.

Szabad légyen Uram még egy szót ejteni,
'S magamat végképpen imígyen menteni:
Hogy ha találtam is én ebben véteni,
A' bünt *Tapoltzára* jobban lehet vetni.

Tapoltza Jobbágyod terjeszti vizemet,
Tapoltza táplállya nádas vidékemet,
Távozzon ez tőlem, 's le - folyó eremet
Tapasztalni fogod, nem káros ügyemet.

Szóll a' Gróf.

Lám magad esméred, hogy bünösök vagytok,
Azért határomból ki - iparkodjatok,
Kár - tévő Jobbágyot én itt nem tarthatok,
Mind a' ketten innen tovább távozzatok.

'S elő-

'S először te *Martzal* sáros hinárodal,
Első hidam alatt örvényes sárodal
Menj *Malom sok* felé nádas bozótoddal,
Nem tsalogatsz tovább a' halászatoddal.

Te pedig *Tapoltza*, ha tovább maradni
Akarsz határomban, Molnárrá kell lenni,
Hajts'd a' kerekeket, búzát kell örölni,
Így lehet maradást nálam reméoyleni.

Fejet hajt *Tapoltza*, bútsút vesz *Martzaltól*,
Sást, nádat nevelő régi paj-társától,
Tekergő, kerengő, bozotos útjától,
Sok réteket fojtó görbe folyásától.

Görzsönyi határtól mintha nyilként lőnék,
'S a' Grófnak határján zsinegen vezetnék,
Sebes igetéssel fut, nehezen érnék
Utól leg-jobb lovak, ha szinte kergetnék.

Alig fut egynehány száz ölre, új hidra
Akad, 's hidon fölül most készültt malomra
Hordnak már is búzát oda zsák-halomra,
És a' malom-vám is mutat nagy haszonra.

A' *Martzal* nyakasabb volt a' *Tapoltzánál*,
Széllyel el-terjedvén nádas bozótjánál,
Meg akart maradni sáros hinárjánál,
Több örvényből álló mélységes tavánál.

Ennek nyakasságát hogy a' Gróf szemlélte,
Soprony-Vármegyei Inzsenér Úrt *) kérte,
Hogy valamint már két tsatornát készíté,
Úgy harmadikát is vetné, mint intézte.

Elő áll, Esetét méri, ásást rendel,
Gróf' kívánságának ebben is meg-felel,
Szerentsés kezével mindent úgy intéz el,
Hogy ott a' béka is már ritkábban regel.

Fut

*) Hegedűs János a' neve, a' ki szerentsés
munkái után, több *Vármegyékben* neve-
zetessé tette magát.

Fut három tsatornán gyülevész sok vize,
Nints a' posványásznak olly ifzonyú büze,
Jobb a' szénájának mind szaga, mind íze,
Távol lak-helyétől peshedésnek göze.

Tölt ugyan költségben az árkók' ásása,
Három tsatornának több igazgatása,
Segíttseget kivánt partok' bé-omlása,
Sok fát, és nap-számot azok' karózása:

De száraz időben nevezetes hafzna,
A' sok kazalokba rakott drága széna!
Vizes elztendőkben, ha vize áradna,
E' három tsatornán tsak hamar el futna.

Mert, mint tsináltt úton a' szekér frissebben
Ugy a' tsatornákon a' víz sebesebben
Mehet, és mégyen is, nints kétség ezekben
Látta szemünk menni tellyes erejében.

A' melly vize eddig, áradás' idején
Három, négy hólnapig, meg maradott helyén,
Öt, hat napnál tovább a' kaszálló rétyén
Nem uralkodik most, sem a' legelőjén.

Ezt látván, bútsúznak onnét vizi Nimfák,
Neptunnak magvai, Nájades unokák,
Futnak bozótjából farkasok, és rókák
Járnak ezek helyett gyöpön selyem birkák.

A' vad lúdak, 's rétzék *Arpás* felé mennek,
Fészkeket itt hagyván, más tókra repülnek,
Sártsák és bujárók, sereggel költöznek
Mert nem kedvellői a' száraz teleknek.

Lúdak' tojó-helyén marha tsordák járnak,
Ki száradt lapokon sörtvélyesek túrnak,
Rétzék, sártsák helyett a' göbolyök híznak,
Mind ezek a' hálnál több hafznot hajtának.

Egész gyönyörűség tsatornáin menni,
Kissebb, avagy nagyobb hajókon úszkálni,
Mindenütt, hol tetzük, szárazra ki szállni,
'S a' vólt posványokon, szárazon sétálni.

Látván e' nagy hasznot az ő Jobbágyai
Aldgyák! mert terjednek száraz határjai;
Szemlélésre jönnek *Martzal'* szomszédjai,
Tsudálván, hogy hamar el mennek árjai.

'S ím' ezek is tüstént akarják követni,
A' Martzalt több helyen tsatornákra venni,
Kézzek költségekkel magokon segíteni,
'S a' hasztalan vizet haszonra fordítani;

A' Gróf nyomdokiba lépnek a' *Gentsiek*,
A' *Váti* Nemesség, és a' *Högyésziek*,
Örülnek hasznokon a' *Két-Görzsönyiek*,
Segíttiséget várnak a' *Két-Keszeiek*.

Szegényebbek ezek, 's tehetetlenebbek,
Azért is másoknál nagyobb kárt szenvednek;
De már ezeknek is nyílik reménységek,
Hogy *Martzal* árjától majd meg menekednek.

Mert *Fengler József* Úr az ő kegyes Urok!
'S Győri Püspök lévén, segíteni rajtok
Tellyes kegyelemmel akar, hogy birtokok
Tisztúljon a' víztől, 's távozzon el károk.

Ez a' Méltóság ad példát más-sokaknak,
Jobbágyokat bíró Földes nagy Uraknak
Hogy szint' úgy ügyeljék javát Jobbágyoknak,
Mint keresik Atyák az ő Fiaiknak.

Azonban a' Grófnak három tsatornája,
Fiók tsatornáknak lészzen ditső Anyja,
Kár hogy *Arpásnak* is nintsan erre gondja,
'S szomszéd helység felé árokba nem vonja.

Kár! hogy más több Urak, andalogva nézik
Bátor a' *Martzalnak* káros súllyát érzik!
Kár! hogy határjokot így nem védelmezik,
'S tsatorna folyáson tovább nem idézik.

Mondgyák ugyan sokan, hogy arra esete
Nints *Martzal* vizének, mivel a' ki nézte
Győr felé, a' földet magasbbnak ítélte,
'S azért e' munkától el is ijesztette:

Ha ez igaz lenne, 's ha magassabb volna
Győr felé a' földje, arra most sem folya!
De foly, ámbár lassan, 's jobban iparkodna,
Ha a' víz számára tétetne tsatorna.

De valamint nékem semmi gondom erre,
Ügy örömmel térek vissza *Marrzal-töre*
A' három tsatornát szemlélő helyemre,
Hánnyon bár irigység akármit szememre.

A' három tsatornát néző közép ponton
Meg-állván, emelek oszlopot a' dombon,
Hogy a' ki fel 's alá megy az Ország úton,
E' verseket lássa az oszlop oldalán.

Gróf Amade Antal' ditsőítésére:

A' három tsatorna emlékezetére
Tétettem én ide, azok' ösztönére,
Kik a' Martzal kárát nem veszik szívekre;
Neptúnus, hogy fejét a' víz örvényéből
Ki-dugá, és látta nádas telekéből.
Hogy nagy hatalmának kissebbítésére,
Oszlop emeltetett *Amade* hírére:
Nagy bosszonkodással az oszlophoz siet,
'S minden uralkodó tzimet ottan le tett;
Le tette a' három ágú szép villáját,
'S búnak erefztette fejét, és szakállát
Mondván: *ha vízemmel AMADE parantsol:*
Ő a' vizek' Ura, 's engem innen ki-tol!
Mondta ezt, 's azonnal ugrik Tapoltzába,
'S midőn bosszonkodva siet a' Rábába,
A' nádas posványban lakó Bölöm-Bikák
Magokat egyszerre mind el-ordították!
De vizek nem lévén, hamar el rekedtek,
Malomsok, és *Arpás* felé el széllyedtek;
A' halász madarak fölötté röpdözvén
Nagy lármát ejtettek, mindenütt kísérvén!
A' halászok pedig hordták varşájokat,
Vész-kerteléseket, és a' bárkájokat,

'S haraggal az ofzlop körül el-égetvén
 Más tanyákra mentek, innét bútsút vévén!
 Látták a' nagy tüzet *Céres*, és a' *Flóra*,
 Nem vala szükségek kotsira se lóra,
 Szaladnak mint lehet a' földi Nimfákkal
 Mezei, és régi gyenge Klórindákkal,
 'S látván ofzlop körül a' lángalló tüzet,
 Egyik se merített tsatornákból vizet,
 Hogy azt el oltaná, inkább élesztették
 Még a' halász eszközt mind el eméztették.
 Ünneplő tüzzé vált azok' égetése,
 Meg nem szűnt a' Nimfák' nyájas éneklése
 'S hogy a' sok vizeken győzedelmet vettek,
 A' ditső ofzlopnál, tántzba kerekedtek.

Nem tudván, mi zsinat lenne a' határján?
 Oda nyargal a' Gróf tüzes paripáján,
 'S midőn az ünneplő nagy Pompát szemléli,
 Ő szívét is öröm, 's vigasság érdeklí.
 Nevelték örömét, a' mezei Nimfák,
 Búza-kalászokat szednek a' Napéák,
 Azokból koszorút sietséggel fűznek
 'S régi virágokat közikbe vegyítnek.
Céres a' koszorút kezeibe vévén
 És Gróf *Amadénak* a' fejére tévén
 Ünneplő seregét le tsendesítette
 'S nyelvét a' szollásra ekép' eresztette:
E' koszorú téged illet ó Méltóság!
Igy koronáztatik a' költséges agság!
A' Búza-kalászok', 's rétek' nevelése
Lesz Grófi Nevednek ditső terjesztése'
A' mennyi viz siet le tsatornáidon,
Annyi földet, 's rétet nevelsz határodon!
A' mennyi víz-tsöppök azokon le folynak
Annyi 's több esztendőt az egek adjanak!
 E' vólt kívánsága *Céresnek*, 's *Flórának*.
 'S ez is óhajtása a' *Nyájas Múzsának*.